

KÉK GAZDÁLKODÁS AZ EURÓPAI ZÖLD MEGÁLLAPODÁS KERETÉBEN

ÚJ STRATÉGIAI JÖVŐKÉP AZ AKVAKULTÚRA- TERMÉKEK FENNTARTHATÓ TERMELÉSÉÉRT ÉS FOGYASZTÁSÁÉRT AZ EURÓPAI UNIÓBAN

MIÉRT LEHET FONTOS AZ AKVAKULTÚRA AZ ÖN SZÁMÁRA?

Tudta, hogy a világ emberi fogyasztásra szánt halainak és egyéb vízi eredetű élelmiszereinek több mint a fele akvakultúrából származik? A halak és a külső vázas ehető vízi gerinctelenek tenyésztése (akvakultúra) valójában a világ leggyorsabban növekvő élelmiszer-termelési tevékenységének számított az elmúlt évtizedekben. Ez a növekedés a várakozások szerint folytatódni fog.

Milyen előnyei vannak az akvakultúrának?

A fenntartható módon végzett akvakultúra segíthet megoldani korunk legsürgetőbb problémáinak némelyikét.

- Az akvakultúra tápláló és változatos élelmiszereket biztosít a világ növekvő népességének.
- Az akvakultúrának köszönhetően kevesebb vadon élő halat kell kifogni a halak iránti növekvő kereslet kielégítése érdekében, ami hozzájárul a halállományok megőrzéséhez.
- Az akvakultúra friss és helyi élelmiszereket biztosít.
- Az akvakultúra más gazdálkodási típusokhoz képest alacsonyabb éghajlati és környezeti hatással állít elő élelmiszereket és takarmányokat.
- Az akvakultúra olyan munkahelyeket teremt a part menti és vidéki közösségekben, beleértve a legtávolabbi közösségeket is, amelyekre égető szükség van.
- Az akvakultúra bizonyos típusai hozzájárulnak az ökoszisztémák és a biológiai sokféleség megőrzéséhez.

A halak, a külső vázas ehető vízi gerinctelenek és az algák amellet, hogy jó fehérjeforrások, számos más tápanyagot is biztosítanak, beleértve a mikrotápanyagokat, például a D-vitamint és a B-vitaminokat, a szelént, a jódot, a cinket, a vasat és a káliumot. Különösen a bennük található hosszú láncú omega-3 zsírsavak gyakorolnak jelentős kedvező hatást az emberi egészségre, és segíthetnek a betegségek megelőzésében.

© Győző Fent

AKVAKULTÚRA AZ EURÓPAI UNIÓBAN

Az akvakultúra-termékek termelése és fogyasztása – azok minden előnye ellenére – az Európai Unióban (EU) nem nő ugyanolyan ütemben, mint a világ más részein. Az átlagos uniós polgár esetében a halak és a tengeri eredetű élelmiszerek összes fogyasztásának csupán 25%-a származott akvakultúrából 2018-ban. Az uniós akvakultúra-termelés az EU-ban fogyasztott tengeri eredetű élelmiszereknek csak 10%-át, a világ akvakultúrás termelésének pedig kevesebb mint 2%-át tette ki.

Az uniós akvakultúra-termelés közel 70%-a négy tagállamban összpontosul (Spanyolország, Franciaország, Olaszország és Görögország). Fajcsoportok szerint az akvakultúra-termelés mennyiségének több mint felét a külső vázas ehető vízi gerinctelenek teszik ki, míg a tengeri halak és az édesvízi halak az összmennyiség mintegy 20–20%-át teszik ki. Az uniós akvakultúra-termelés túlnyomó része pisztráng, aranydurbincs, osztriga, farkassügér, ponty és kagyló tenyésztésére irányul.

Ez azt jelenti, hogy a termelő országok és a tenyésztett fajok tekintetében még rengeteg lehetőség van a további növekedésre és diverzifikációra. Az akvakultúra képes az EU fogyasztói számára még változatosabb egészséges és fenntartható élelmiszertermékeket is biztosítani, ideértve a világ más régióiban szélesebb körben fogyasztott élelmiszereket is, például az algákat vagy a gerincteleneket, mint amilyenek a tengeri sünök is.

© Ministry of Regional Development/Antonín Kapraň, 2018

Becslések szerint az akvakultúra-ágazatban 15 000 vállalat működik az EU-ban, amelyek túlnyomó többsége 10-nél kevesebb főt foglalkoztató mikrovállalkozás. Az akvakultúrában foglalkoztatottak összlétszáma megközelíti a 70 000 főt (2018-as adatok). Ezek a mikrovállalkozások jellemzően családi tulajdonban vannak, és főként extenzív termelési módszereket és rendszereket alkalmaznak.

Az EU nagymértékben függ az importált vízi eredetű élelmiszerektől. Az EU a halak és tengeri eredetű élelmiszerek uniós fogyasztásának több mint 70%-át importból elégíti ki. Ezért fontos olyan módon támogatni az akvakultúra-termelés további növekedését és diverzifikációját az EU-ban, amellyel biztosítható a környezet megóvása, valamint a több munkahely létrejötte és a gazdasági fejlődés megvalósulása a part menti és vidéki területeken.

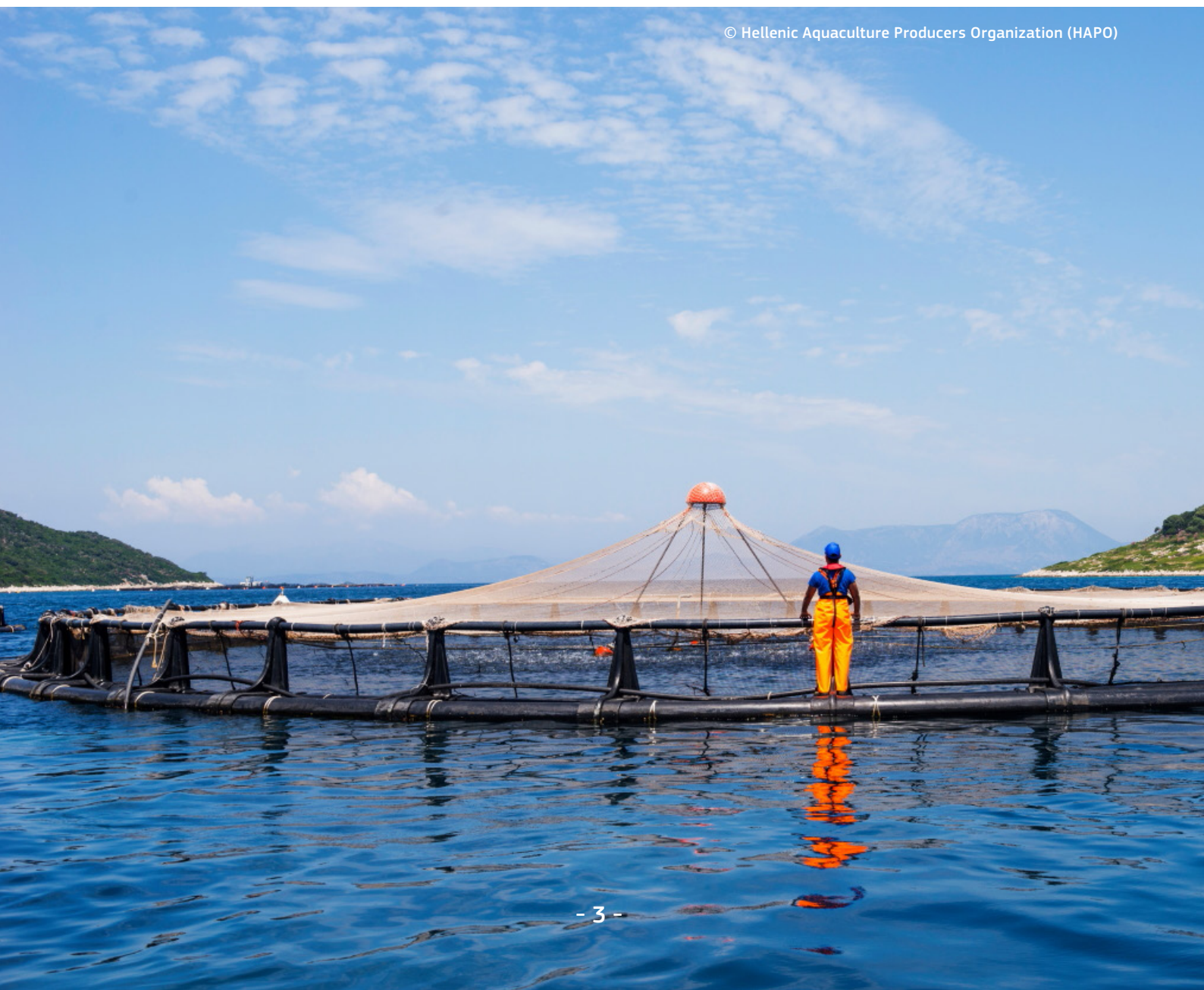
HOGYAN FEJLESZTIK AZ AKVAKULTÚRÁT AZ EU-BAN?

© JUAN CARLOS MUNOZ via Adobe Stock

Az EU és tagállamai már 2013-ban **célul tűzték ki, hogy az akvakultúrát Unió-szerte a gazdasági, társadalmi és környezeti fenntarthatóság biztosítása mellett fejlesszék.** Az akvakultúra összetett tevékenység, amely számos elemet foglal magában, mint például a terület és a víz használata, a tenyésztett állatok egészségéről és jólétéről való gondoskodás, valamint a gazdálkodási folyamatban használt termékek (például takarmány vagy állatorvosi készítmények) biztonságosságának garantálása a környezet és az emberi egészség megóvása érdekében. Számos uniós jogszabály szabályozza ezeket a követelményeket, amelyeket az akvakultúrával foglalkozó termelőknek be kell tartaniuk. Ezenfelül az ökológiai termelésre vonatkozó külön jogszabályok támogatják – tanúsítással és címkézéssel – az olyan akvakultúrát, amely szigorúbb termelési követelményeknek felel meg a környezeti hatás és az állatok jóléte, valamint a termelésben használt anyagok korlátozott és szabályozott felhasználása tekintetében.

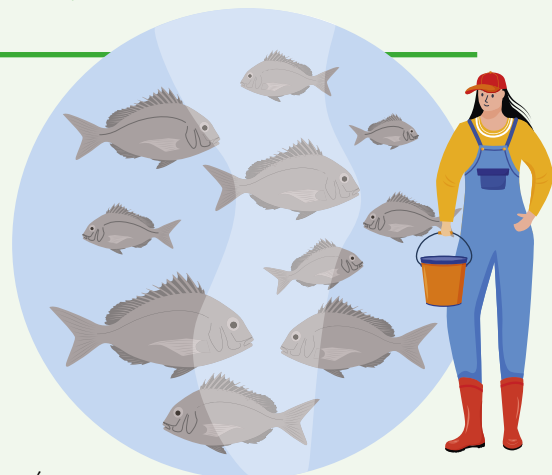
© Hellenic Aquaculture Producers Organization (HAPO)

MILYEN SZABÁLYOKAT KELL BETARTANIUK AZ EURÓPAI UNIÓBAN AZ AKVAKULTÚRÁVAL FOGLALKOZÓ TERMELŐKNEK ADDIG, AMÍG A TERMÉKEIK ELJUTNAK AZ ÖN TÁNYÉRJÁRA?

- ✓ Mielőtt az akvakultúra-gazdaságok megkezdhetnék működésüket, az akvakultúrával foglalkozó termelőknek engedélyt kell beszerezniük az illetékes nemzeti hatóságoktól. A hatóságok értékelésük során ellenőrzik, hogy a javasolt helyszín megfelelő-e, és gondosan ellenőrzik a gazdaság környezetre gyakorolt lehetséges hatását. Az engedéllyel rendelkező gazdaságoknak továbbra is folyamatosan figyelemmel kell kísérniük a környezetre gyakorolt hatásukat.
- ✓ A fogyasztók egészségének védelme érdekében az akvakultúrával foglalkozó termelőknek szigorú élelmiszer-higiéniai és állategészségügyi szabályokat kell betartaniuk. Kizárólag engedélyezett és ellenőrzött takarmányt használhatnak.
- ✓ A környezet védelme érdekében a termelők csak engedélyezett takarmányokat, tisztítószereseket és gyógyszereket használhatnak.
- ✓ Az akvakultúrával foglalkozó termelőknek engedélyt kell szerezniük, mielőtt gazdaságukban tengervizet vagy édesvizet használnának fel. Amikor e vizet visszajuttatják a környezetbe, az nem lehet az eredeténél rosszabb minőségű.
- ✓ Az akvakultúrával foglalkozó termelőknek emellett állategészségügyi kötelezettségeik is vannak. Létesítményeiket az állategészségüggyel foglalkozó hatóságoknak nyilvántartásba kell venniük vagy engedélyezniük kell, és mind a haltermelőknek, mind pedig e hatóságoknak kötelessége a lehetséges betegségek felügyelete. A haltermelőknek emellett számos nyilvántartást kell vezetniük, többek között arról, hogy hány állat kerül be a gazdaságba, és hány állat hagyja el azt, továbbá hogy hány állat hullik el. Nyilván kell tartaniuk azokat az intézkedéseket is, amelyeket a betegségek kockázatának megelőzése és kezelése érdekében hoznak.
- ✓ Ezenkívül a haltermelőknek biztosítaniuk kell a haszonállatokkal való humánus bánásmódot az állatok teljes termelési ciklusa során, valamint a levágás/leölés és a szállítás során is.
- ✓ Az állatgyógyászati készítmények alkalmazásához állatorvosi rendelőnyre van szükség, és csak engedélyezett állatgyógyászati készítmények használata megengedett, az előírt élelmezés-egészségügyi várakozási idő és maradékanyag-határértékek betartása mellett. A tenyésztőknek nyilván kell tartaniuk az általuk használt valamennyi állatgyógyászati készítményt, és meg kell őrizniük a rendelőnyek egy példányát.

E szabályok alkalmazásának és az akvakultúra-tevékenységek irányításának biztosításáért elsősorban a különböző EU-tagállamok közigazgatási szerveik felelősek. E feladatokban részt vesznek a tagállami szakértők és az Európai Bizottság is, az akvakultúra-ágazat és más érdekelt felek, például a nem kormányzati szervezetek közreműködésével. Együttesen biztosítják, hogy az akvakultúra olyan módon növekedhessen, amely előnyökkel jár a termelők, a közösségek és a fogyasztók számára, megőrizve ugyanakkor az akvakultúra alapját képező természeti környezetet is. Ez az együttműködés az Európai Bizottság stratégiai iránymutatásain és az ágazatra vonatkozó nemzeti stratégiai terveken alapul.

Az európai zöld megállapodás az EU új növekedési stratégiája. Célja a gazdaság élénkítése és a munkahelyteremtés, valamint a zöld átállás felgyorsítása. Ebben az összefüggésben minden eddignél fontosabb annak biztosítása, hogy az akvakultúra oly módon növekedjen az EU-ban, hogy az hozzájáruljon olyan fontos célkitűzésekhez is, mint a szén-dioxid-kibocsátás csökkentése, a fenntarthatóbb élelmiszerrendszerekre való áttérés, a biológiai sokféleség csökkenésének visszafordítása, a szennyezés csökkentése, valamint a part menti és vidéki közösségeken belüli munkahelyteremtés.

Az Európai Bizottság ezért fogadott el 2021-ben új, ennek az uniós ágazatnak a fejlesztésére vonatkozó stratégiai iránymutatásokat. Az iránymutatások kijelölik az utat ahhoz, hogy az uniós akvakultúra még versenyképesebb és ellenállóbb ágazattá fejlődhessen, és 2030-ra a fenntarthatóság globális referenciaágazatává váljon. A Bizottság bevonta

az uniós tagállamokat, az akvakultúra-ágazatot és más érdekelt csoportokat és polgárokat is ezen iránymutatások kidolgozásába.

A stratégiai iránymutatások az uniós akvakultúra fenntartható fejlődése szempontjából releváns valamennyi kérdésre kiterjednek, és konkrét ajánlásokat fogalmaznak meg a Bizottság, a tagállamok, az akvakultúrával foglalkozó termelők és más érintett szereplők, például a nem kormányzati szervezetek számára. Ezek az ajánlások többek között az akvakultúra-tevékenységek különböző aspektusaira vonatkozó iránymutatások és bevált gyakorlatok kidolgozását is magukban foglalják.

A stratégiai iránymutatások célkitűzéseinek elérése **mindannyiunktól függ**: azaz az uniós és tagállami hatóságoktól, akvakultúrával foglalkozó termelőktől, nem kormányzati szervezetektől, befektetőktől, feldolgozóktól, kiskereskedőktől és fogyasztóktól.

© BIM

AZ ÚJ IRÁNYMUTATÁSOK TÖBBEK KÖZÖTT A KÖVETKEZŐ KÉRDÉSEKKEL FOGLALKOZNAK:

- ☑ a területhez és a vízhez való hozzáférés megkönnyítése, hogy az uniós akvakultúra-ágazat tovább növekedhessen
- ☑ az új akvakultúra-gazdaságok engedélyezésével járó felesleges adminisztratív terhek csökkentése
- ☑ az akvakultúra negatív hatásainak további csökkentése, valamint az akvakultúra a környezet és az éghajlat szempontjából legelőnyösebb típusainak előmozdítása
- ☑ az állategészségügyi és állatjóléti intézkedések továbbfejlesztése
- ☑ annak biztosítása, hogy az akvakultúra alkalmazkodjon az éghajlatváltozáshoz, és hozzájáruljon az éghajlatváltozás hatásainak enyhítéséhez
- ☑ több és jobb tájékoztatás a fogyasztók és a polgárok számára az uniós akvakultúráról
- ☑ a kutatás és az innováció előmozdítása, valamint a releváns készségek fejlesztése
- ☑ a termelés diverzifikációjának előmozdítása az akvakultúra-termékek, különösen az olyan, az EU számára új, ígéretes fajok kínálatának növelése érdekében, mint az algák vagy a tengeri gerinctelenek (beleértve a puhatestűeket és más gerincteleneket, mint például a tengeri sünöket vagy a tengeri uborkákat)

Luxembourg: Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2022 © Európai Unió, 2022

A dokumentum további felhasználása a forrás megfelelő megnevezésével és az esetleges változtatások feltüntetésével megengedett (Creative Commons Attribution 4.0 International license). A nem az Európai Unió tulajdonában lévő elemek felhasználása vagy sokszorosítása érdekében közvetlenül a szerzői jog tulajdonosához kell engedélyért fordulni.